

Asia: VN/6094/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusoikeudesta.

-

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusvelvollisuudesta.

Esitysluonnoksen mukaan ”palvelunantajalla tai sen tehtäviä suorittavalla henkilöllä on velvollisuus salassapito säännösten estämättä ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos henkilö sosiaalihuolto lain tai terveydenhuoltolain mukaisia tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua sellaisen rikoslain (39/1889) 21 luvussa rangaistavaksi säädetyn teon kohteeksi, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta”.

Ilmoitusvelvollisuus ilman hoitohenkilökuntaan kuuluvan omaa harkintaa on lakiesityksen keskeinen ongelma. Lain myötä on merkittävä riski siitä, että tietyt potilaat eivät enää hakeutuisi hoitoon, kun tieto ilmoitusvelvollisuuden sisältävästi laista tulee tietoon. Tällöin heidän osaltaan sairaus etenee, ja hoitokustannukset sairauksien pahentuessa ovat aina korkeammat. On myös otettava huomioon ihmisen oikeus päästä terveydenhoitoon. Esityksessä ei ole lainkaan arvioitu, mitä vaikutuksia hoitohenkilökunnan ilmoitusvelvollisuudella on ihmisten perustuslaissa ja terveydenhoitoa koskevassa lainsäädännössä säädettyyn oikeuteen saada yhteiskunnalta sairaanhoitoa. Toinen merkittävä ongelma on paheneva riski erilaisten tarttuvien tautien leviämisestä lain vaikutuksesta. Lainsäädäntö ei saa johtaa siihen, että herkästi leviävää tautia, esim. c-hepatiittia, tuberkuloosia tai jotakin uutta pandemiaa tai sellaiseksi kehittyvässä olevaa tautia sairastava ei uskalla mennä hoitoon ilmoitusvelvollisuuden vuoksi. Koko terveydenhoidon voi katsoa epäonnistuvan, jos ei synny luottamuksellista hoitosuhdetta potilaiden kanssa. Tällöin kaikkien sairauksien hoito vaarantuu. Hoitoon sitoutumisessa on merkittävä osa hoitosuhteen luottamuksellisuudella. Hoidon jatkuvuus myös vaarantuu, jos laki johtaa siihen, että henkilöt pyrkisivät jopa käymään eri yksiköissä, jotta

ilmoituksia heidän osaltaan ei ehkä huomattaisi tehdä. Hoitohenkilökunnan kannalta taas ammattieettisesti on väärin se, että potilasta ei saisi hoitaa potilaana, vaan hoidon oheen muodostuu ilmoitusvelvollisuus. On olemassa riski, että uusi järjestelmä vaikuttaa alalla työskenteleviin työhyvinvointia heikentävästi ja vaikuttaa ajan myötä myös alalle hakeutumiseen.

Jos ilmoitusvelvollisuutta valmistellaan, on pyydettävien tietojen tyyppi ja laajuus määriteltävä lain tasolla tietojen käsittelijän näkökulmasta kiistattomasti. Esityksestä ei käy ilmi, minkä tyyppisiä tietoja pitäisi ilmoittaa. Potilastietojen osalta lähtökohtana on salassapito ja siitä tehtävien poikkeusten on oltava selkeästi muotoiltuja ja myös sisällön ja tyyppin osalta ymmärrettävästi rajattuja. Eryteisesti sen määrittely, mikä on välttämätön tieto ja mikä ei, pitäisi olla selvästi todettavissa, jotta hoitohenkilökunta voi täyttää laissa säädetyn velvollisuuden ilman riskiä virkavirheestä. Tietojen laajuus pitää olla rajattu selkeästi. Tietojen luovuttamista koskevan velvollisuuden laajeneminen ei saa johtaa siihen, että tulee epäselväksi, mitkä potilastiedot ovat välttämättömiä tietoja asian käsittelyn suhteen. Olisi arvioitava vielä lähemmin, johtaako uusi sääntely aikaisempaa selvästi useammassa tapauksessa ja kenties laajempiin tietojen luovutuksiin.

Kommentit poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta.

Esitysluonnoksessa todetaan ”Palvelunantajan vastaavalla johtajalla on velvollisuus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa päällystään kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot maksutta.”

Asiassa on kyse myös sairaanhoidon kokonaiskustannuksen lisäämisestä. Tietojen siirto viranomaisten välillä maksutta vähentää byrokratiaa, mutta käsiteltävien tietojen on oltava ehdottoman välttämättömiä. Sairaanhoidon ja poliisitoiminnan välinen raja on pidettävä selvänä ja siinä on noudatettava kustannusvastaavuuden periaatetta. Terveystieteiden budjetista ei toteuteta poliisin tehtäviä. Rikoksen selvittäminen, teosta syyttäminen ja tuomitseminen etenevät voimassa olevien lakien mukaisilla toimivaltuuksilla tyydyttävästi siten, että poliisi, syyttäjä ja tuomioistuimien käyttävät kattavasti nykyisen lain mukaisia keinojaan pyytää kirjallisia todisteita ja kuulla todistajia.

Kommentit oikeudesta ilmoittaa työntekijään kohdistuneesta epäilystä rikoksesta.

-

Muut kommentit.

Esitetyllä lainmuutoksella velvollisuudesta ilmoittaa potilastietoja muille viranomaisille on iso merkitys tiettyjen potilaiden hakeutumiseen hoitoon. Laaja ilmoittamisvelvollisuus heikentää selvästi potilas-lääkärisuhteeseen kuuluvan salassapidon mahdollistamaa luottamusta. Tällä voi olla suuri merkitys tiettyjen sairauksien hoidon heikkenemiseen.

Svinhufvud Pehr
Kymenlaakson HVA